

Tribina

Lokalne politike, uništavanje i odbrana gradova

VREME

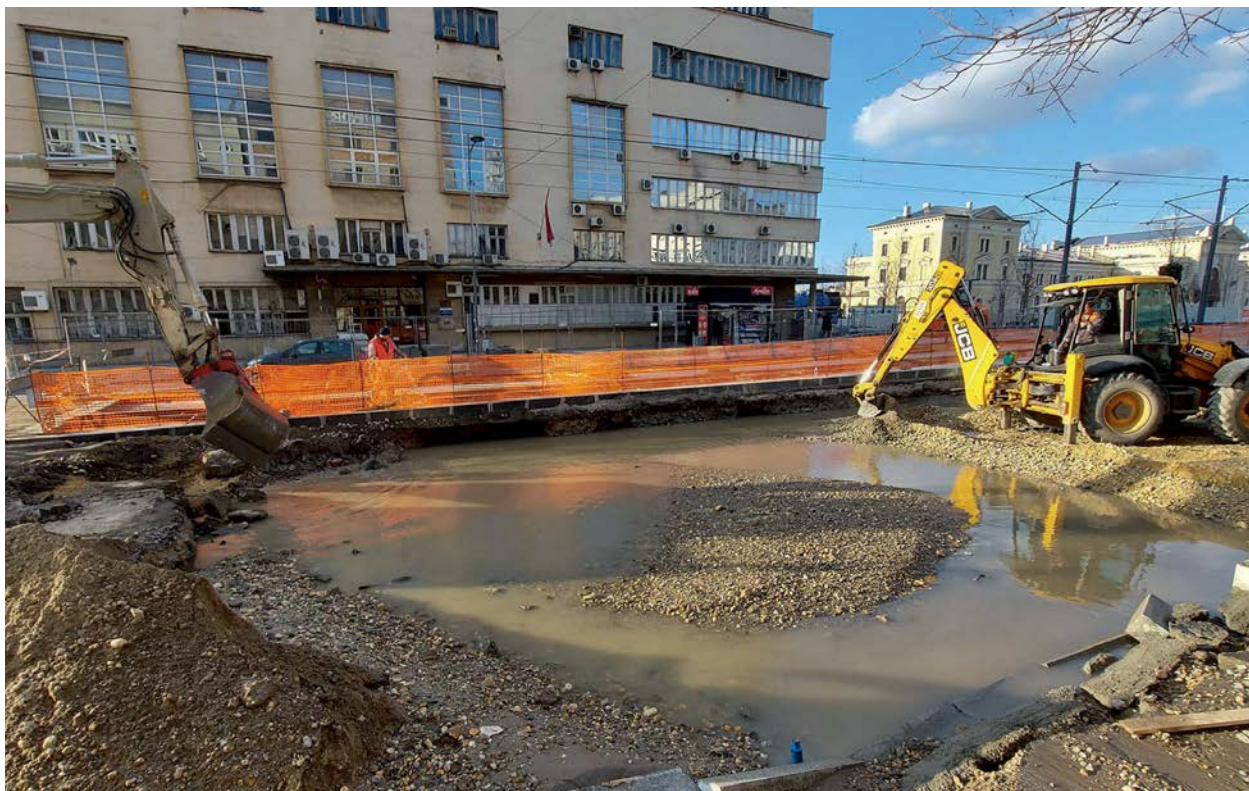
Dodatak nedeljnika VREME br. 1644 od 7. jula 2022.

Da li se nešto zaista može uraditi iz klupa gradske skupštine? Da li će se, posle zamora, ponovo probuditi energija na ulicama Beograda i u raznim građanskim inicijativama koje žele da odbrane grad? Šta planira opozicija? Šta ako zaista bude prevremenih beogradskih izbora? Šta planira opozicija u Novom Sadu? Da li su realne nade da će na sledećim izborima vlast Miloša Vučevića otići u neslavnu prošlost?

Ovo su teme o kojima smo razgovarali na tribini nedeljnika "Vreme", održanoj 29. juna u Novom Sadu, u Radio Cafeu.

Govornici su bili: jedan od lidera "Ne davimo Beograd" **Dobrica Veselinović**, novosadski aktivista novoosnovane stranke "Zajedno" **Radivoje Jovović**, potpredsednik Narodne stranke **Borislav Novaković** i urednik i kolumnista nedeljnika "Vreme" **Teofil Pančić**. Moderator je bio novinar "Vremena" Nedim Sejdinović.





ZA INVESTITORE, A PROTIV GRAĐANA:

Savski trg u Beogradu

Foto: FoNet

Rezultati januarskog referenduma i aprilskih izbora govore da u velikim gradovima Srbije postoji značajan procenat građana koji, i pored raznih pritisaka, glasaju protiv režima Aleksandra Vučića i naprednjačke politike, koja u sebi, između ostalog, sadrži i urbicidnu dimenziju. Iako u Beogradu, protivno nadama opozicije, nije došlo do promene vlasti, ne može se reći ni da je vlast zadovoljna ostvarenim rezultatima. Naprotiv. Veliko je pitanje šta bi se desilo da su izbori bili koliko-toliko regularni. Ako ništa, čini se da će u gradskoj skupštini vlast imati žestoku opoziciju. Ali, da li se nešto zaista može uraditi iz klupa gradske skupštine? Da li će se, posle zamora, ponovo probuditi energija na ulicama Beograda i u raznim građanskim inicijativama koje žele da odbrane grad? Šta planira opozicija? Šta ako zaista bude prevremenih beogradskih izbora?

Iako lokalni izbori u Novom Sadu nisu održani ove godine, rezultati parlamentarnih govore o dramatičnom padu broja naprednjačkih glasača, i pored žestokog “izbornog menadžmenta” vlasti. U toj meri da se postavlja legitimitet lokalne vlasti, a opozicija zahteva vanredne lokalne izbore. U gradu su brojne inicijative građana i političkih partija koji se protive urbanističkim politikama SNS-a, koje su sazdane od urbicida, pogodovanja investitorima i bezbrojnih korupcionarskih afera, te neprikrivenim vezama sa kriminalcima. Šta planira opozicija u Novom Sadu? Da li su realne nade da će na sledećim izborima vlast Miloša Vučevića otići u neslavnu prošlost?

NEDIM SEJDINOVIĆ: Ovo je druga u seriji tribina koje nedeljnik "Vreme" organizuje u gradovima Srbije uz podršku američke Nacionalne zadužbine za demokratiju (NED). Održali smo tribinu u Nišu, na kojoj smo analizirali stanje na političkoj sceni Srbije tri meseca nakon aprilskih izbora. Danas se bavimo lokalnim temama i lokalnim politikama, i neka-ko je logično da se tribina održava upravo u Novom Sadu, gradu u kojem razne građanske inicijative i opozicione političke stranke veoma aktivno, godinama, pokušavaju da utiču na urbanističke i druge poteze gradske vlasti, u želji da sačuvaju i odbrane svoj grad.

Reč ćemo prvo dati gostu iz Beograda, Dobrici Veselinoviću. Koalicija "Moramo", u okviru koje je na izborima nastupio "Ne davimo Beograd", ušla je u gradski parlament. Čini se da ste dosta entuzijastični i da verujete da će kroz institucije uspeti da ukazujete i rešavate probleme u funkcionisanju glavnog grada. Mada, sa druge strane, najavljujete da ćete paralelno delovati i vaninstitucionalno, kroz ulične aktivnosti. Uglavnom, kako izgledaju prvi odbornički dani, kako vam sada sve izgleda "iznutra"?

DOBRICA VESELINOVIĆ: Hvala na pozivu. Kako je zapravo došlo do toga da smo postali deo gradske skupštine, pa i republičkog parlamenta? Rezultati izbora su pokazali da se može i mora voditi politika bez kompromisa, te da jasno definisane vrednosti za koje se godinama principijelno zalažemo na kraju mogu ostvariti ozbiljan izborni rezultat. Naravno, ne može se reći da je ishod spektakularan, ali ako pogledamo rezultate nekada velikih stranaka, jasno je da je došlo novo doba, novo vreme. Mi smo organizacija koja je potekla od grupe prijatelja koji su se protivili lošim urbanističkim projektima u Beogradu. Naše ideje i naši ciljevi su bili takvi da su nas neki proglašavali "hipsterima iz 'kruga dvojke'", ali te ideje su doprinele da u Beogradu postanemo druga politička snaga, odmah iza SNS-a. Imamo oko sto hiljada glasova i potencijal da rastemo.

Ono što vidim unutar gradske skupštine mene čini "fasciniranim". Navešću dve stvari. Sve je užasno aljkavo i sve je užasno anahrono. Kruže neki papirići A5 formata, neki kurir vam donosi pozive za sednice gradskog parlamenta. On, dakle, ide na 110 adresa odbornika i fizički vam donese kovertu, gde se nalaze papirići i poziv za sednicu. Vi onda dođete u skupštinu, a tamo vam donesu i neke druge materijale, i to je jedan totalni haos. Moram da kažem da ima

divnih ljudi koji rade u tim sekretarijatima, ali oni ništa ne mogu da urade ili reše. Kada ih nešto pitate, sve ostaje na nivou – "dogovorićemo se" i "videćemo". Kažu nam da su navikli da neko "ovde dolazi da pravi probleme", a mi im odgovaramo da mi nismo došli da pravimo probleme već da se borimo za ono u šta verujemo.

Još jedna ilustracija: druga sednica traje već nekih četiri sata i neko od nas se u jednom trenutku okrene i ustanovi da je sala skoro prazna, da je većina odbornika otišla. Neki odbornici opozicije se trude, ali većina posle izvesnog vremena ode. Od odbornika SNS-a i SPS-a, koji moraju tu da sede, jedino dve osobe se javljaju za reč. Ovi drugi su toliko "ubijeni u pojam" da nam prilaze na pauzi i mole nas da ne "prolongiramo" sednicu, da bi se završila što pre. U pitanju je, dakle, totalni cirkus, a ja verujem da ćemo uspeti da promenimo dinamiku rada skupštine i da ćemo bar neke stvari koje se tiču gradske skupštine – otvoriti!

Naš proklamovani cilj je bio da pokažemo građanima kako sve to izgleda. Da otvorimo za njih informacije, sednice i dokumenta. Meni je žao što moram da kažem, ali Novi Sad je mnogo progresivniji u tom smislu od Beograda. I to je prvi korak. Drugi naš cilj je da se politika vrati u grad. Mi nismo čuli od gradonačelnika šta su politike i vrednosti za koje će se zalagati – sem jednoga. Rekao je nešto ovako: *Ja ne znam ko je izmislio ta javno-privatna partnerstva, ali to je najbolja stvar koju imamo i ja ću to gurati!* Naveo je primer vrtića kao odličan i najavio da će nastaviti tim putem. Recimo, tu ćemo se oštro suprotstaviti, tu će postojati politička borba jer je naše mišljenje da javno-privatna partnerstva nisu dobra stvar: grad je davao više novca privatnim vrtićima nego što je naplaćivao za one koji su u gradskom vlasništvu. Toj borbi se unapred radujemo.

Sve u svemu, verujem da vredi voditi politiku bez kompromisa, u skladu sa promovisanim vrednostima. I u kampanji, i posle kampanje, za razliku od mnogih, mi smo otvoreno govorili o teškim temama, kao što su Kosovo, Srebrenica, Ratko Mladić i sankcije Rusiji. I pored toga smo uspeali da ostvarimo dobar rezultat, koji će, nadam se, u budućnosti biti i bolji.

NEDIM SEJDINOVIĆ: Dobrice, vi ste odlučili da registrujete političku stranku "Ne davimo Beograd". Stranku je osnovao i drugi deo koalicije "Moramo" pod imenom "Zajedno". Da li vidiš mogućnost da se te dve stranke u budućnosti spoje u jednu?

Naše ideje i naši ciljevi su bili takvi da su nas neki proglašavali ‘hipsterima iz kruga dvojke’, ali te ideje su doprinele da u Beogradu postanemo druga politička snaga, odmah iza SNS-a. Imamo oko sto hiljada glasova i potencijal da rastemo —**Dobrica Veselinović**



DOBRICA VESELINOVIĆ: Mi smo krenuli kao lokalni pokret i bavimo se prvenstveno gradskim temama. Meni je veoma važna pozicija gradskog odbornika. Politici, mislim, moramo da pristupamo konstruktivnije. Dobro je što se dešava ukрупnjavanje na levo-zelenoj sceni. U koaliciji “Moramo” imali smo tri entiteta, a sada imamo dva, i sve to sada funkcioniše na nekom nivou. Bilo je porođajnih muka, ali sada je sve okej. Kakav će budući format biti, ne bih prejudicirao. Da li će biti samo jedna organizacija ili dve, ne znam.

NEDIM SEJDINOVIĆ: Još jedno pitanje. Ako bude vanrednih lokalnih izbora u Beogradu o kojima je bilo dosta reči, misliš li da bi građanska opozicija prošla bolje nego na ovim?

DOBRICA VESELINOVIĆ: Mislim da bi. Vidimo da sa desne strane političkog spektra već imamo jedno preletanje u vladajuću koaliciju. Mislim da će ljudi to prepoznati. Ključ je u jasnim, vrednosnim i ideološkim kolonama. To smo pričali pre izbora i pokazalo se da smo bili u pravu.

Mislim da bi građanska opozicija bolje prošla na eventualnim vanrednim beogradskim izborima nego na aprilskim. Vidimo da sa desne strane političkog spektra već imamo jedno preletanje u vladajuću koaliciju. Mislim da će ljudi to prepoznati —**Dobrica Veselinović**

Preostaju nam ulica i šuma!

NEDIM SEJDINOVIĆ: Hvala Dobrice. Radivoje, verovatno ogromna većina građana Srbije nema pojma da grupa novosadskih aktivista već danima kampuje u šumi na Šodrošu i bori se protiv početka izgradnje mosta na tom mestu, tačnije bespravne seče drveća. U pitanju je novi most preko Dunava koji gradi kineska firma i čiji projekat je, prema rečima stručnjaka, krajnje čudan. Predviđeno je da most bude dvostruko duži na suvom nego preko reke. Izdiže se saobraćaj na 5–8 metara visine u tom delu grada, trenutni saobraćaj će prolaziti pored stambenih zgrada. Most je i deo “čuvenog”, kontroverznog projekta “Novi Sad na vodi”, koji podrazumeva izgradnju gigantskog stambeno-poslovnog kompleksa, uništavanje pluća grada, povećanje rizika od poplava, i tako dalje. Vi protestujete protiv toga. Misliš li da postoji nada da uspete?

RADIVOJE JOVOVIĆ: Kada živite u društvu autokratskog režima i kada iscrpите sva sredstva institucionalne borbe, preostaje vam da se borite na ulicama i u šumama. I to predstavlja oličjenje časti kada je reč o borbi za građanska prava i slobode, i kvalitetan život. Ono što bih istakao jeste da su iscrpljena sva institucionalna sredstva borbe iako Generalni urbanistički plan Novog Sada još uvek nije usvojen. Desila se protivpravna seča stabala u zoni koju volimo da zovemo oazom prirode, a u kojoj postoje brojne autohtone biljne vrste. Tu je, pored odmah, predviđena izgradnja “Novog Sada na vodi”. Predviđeno je da se nasip na Šodrošu pomeri u korito Dunava, a stručnjaci kažu da će Novi Sad zbog toga sigurno imati problem sa poplavama.

Naizgled, nikoga iz vlasti nije briga za to, iako postoje ne samo jasne indicije već i konkretni i čvrsti dokazi o štetnosti projekta. Preostaje nam vaninstitucionalna borba, i mislim da je jako važno da se okupimo, da budemo zajedno, i mi iz stranke



“Zajedno” i druge stranke i pokreti, građani i građanske inicijative. Mi smo iz kampa podneli zahteve nadležnim institucijama i dok se ti zahtevi, kako se to kaže, ne ispoštuju, “Šodroš survajver kamp” će ostati tamo. Mi smo tamo, okupljeni, zajedno, kampujemo, jako nam je zanimljivo i, što je najbitnije, imamo osećaj svrhe. Ujedinili su se ljudi različitih političkih provenijencija koji imaju osećaj da brane nešto što je sveto.

Hoću još da kažem da se u Novom Sadu ukidaju javni prostori – kao takvi. A oni predstavljaju stecište demokratsko-političkog života. Ako, recimo, na Trgu Republike postavite spomenik nekakvom kralju, vi ste rasturili taj prostor za građane, bilo da su monarhisti ili republikanci. A pritom imate svest da su se upravo na tom prostoru, i prošle i godinama pre toga, održavali protesti. Ukoliko Šodroš pretvori te u mesto ekocida i izgradite tu zgrade, tamo se više ljudi neće moći okupljati. Svaka čast internetu, ali prostor ili agora je nešto što je od velikog značaja za demokratiju. I sve dok budemo imali javne prostore, imamo šansu da budemo demokratsko društvo.

Kada živite u društvu autokratskog režima i kada iscrpите sva sredstva institucionalne borbe, preostaje vam da se borite na ulicama i u šumama —Radivoje Jovović

U Novom Sadu se sistematski ukidaju javni prostori kao takvi. A oni predstavljaju stecište demokratsko-političkog života —Radivoje Jovović



PLAN MOSTA, MIMO KVALITETA ŽIVOTA:

M. Vučević, gradonačelnik Novog Sada

Foto: Nenad Mihajlović /Tanjug

Predatorski urbanizam

NEDIM SEJDINOVIĆ: Evo, čuli smo dva nova, mlada političara, prepuna energije. Borislave, vi pripadate starijoj generaciji, u politici ste praktično od početka višestranačja u Srbiji. Bili ste gradonačelnik Novog Sada. Dobro poznajete kako grad funkcioniše. U javnosti ste prepoznati kao jedan od najžešćih kritičara lokalne politike SNS-a. Meni se čini da ste u vašim nastupima apostrofirali korupciju kao ključni problem gradske vlasti. Da li sam dobro razumeo?

BORISLAV NOVAKOVIĆ: Delimično ste u pravu, ali ne bih ni problem nestručnosti stavio po strani. Ali krenimo redom. Mi imamo problem jer vidimo da se Novi Sad gradi, ali se ne razvija. Dakle, on građevinski metastazira, a građevinsku ekspanziju ne prati

elementarna građevinska i komunalna infrastruktura, i ono što bi po sadržaju morao da ima svaki grad i svaka urbana celina da bi građanima koji žive u tom gradu bilo ugodno, funkcionalno i lepo. Dakle, dobijamo čitave blokove zgrada, a tek kasnije stiže putna infrastruktura, komunalna instalacija, a o neakvom dečjem igralištu ili parku nema ni govora. Dakle, Novi Sad se gradi, ali se ne razvija.

Druga karakteristika je – Novi Sad se gradi razgrađivanjem. Ako ste primetili, delovi Novog Sada koji su ranije imali jednu mentalitetsku aromu i osobenost – danas polako izumiru. Ne znam za Beograd kakve su asocijacije kada kažete, recimo, Blok 45 ili Blok 63. Ali u Novom Sadu imate mikro-lokalitete.

Kada kažete Salajka, pa čak i Liman, koji je urbani-
ji, to podrazumeva određenu mentalitetsku struk-
turu. Već se zna gde su nastajali rok bendovi i razne
potkulture i supkulture. Meni je žao što ti unutrašnji
mentaliteti, koji su jako značajni za grad i Novosađe-
ne, polako nestaju. Dakle, gradi se razgradnjom po-
stojeće strukture. Sama ta činjenica možda ne bi baš
toliko zabrinjavala da ne postoji logika da se maks-
imizuje profit, a da se minimizuje kvalitet života. Da-
kle, svaki grad mora da napreduje. Ja nisam sklon
“zaštitarскоj logici” koja u svakoj cigli vidi neki an-
tikvitет koji treba sačuvati i koji svedoči o urbanom
kontinuitetu gradskog života. Naravno, uvek je grad
spoj novog i starog. Ali, ovo što se događa u Novom
Sadu jeste – predatorski urbanizam. On vodi računa
samo o investitorima i maksimizaciji njihovog profi-
ta, i ni o čemu drugome.

Četvrti problem jeste što mi nemamo urbaniste. Ni
u Novom Sadu, ni u Beogradu. Urbanizam je poseb-
na disciplina koja podrazumeva sintetički um. Jer,
da biste bili urbanista i planirali razvoj jednog grada,
morate mnogo talenata da sažmete u sebi ili imate
ekipe koje će grad da planiraju u različitim dimenzi-
jama urbanog razvoja. Mi smo to izgubili. Žao mi je,
ali mi ne vodimo dovoljno računa o tome.

Sad bih voleo da kažem i nešto što je ohrabrujuće.
Novi Sad ima šarm i on je grad šansi, grad u koji se
dolazi, a ne grad iz kojeg se odlazi. Na godišnjem ni-
vou, u Novi Sad dođe oko 20 hiljada novih ljudi. De-
mografi nam skreću pažnju da je u poslednjih deset
godina u Novi Sad došlo oko 110 hiljada novih stanov-
nika. Zašto? Pa, zato što Novi Sad najbolje prihvata

ljude. Neka ne zazvuči loše, ali evo mi ovde koji se-
dimo za ovim stolom, nekada smo došli u Novi Sad,
i Novi Sad nas je prihvatio. Za razliku od nekih dru-
gih gradova, koji imaju etablirane strukture i ne do-
zvoljavaju da neko ko je tek “juče” došao uspe u ovoj
ili onoj oblasti – u Novom Sadu imate potpuno otvo-
renost. I to je ono što će Novi Sad uvek činiti velikim.
Mera u kojoj je Novi Sad otvoren jeste mora koliko će
on i dalje biti veliki. I da zaključim: moramo planira-
ti Novi Sad na urbanistički drugačiji način.



**Deluje mi da u celoj Srbiji prisustvujemo
nečemu što bih nazvao ‘napadom na vodnu
površinu’. Zašto? Pa, zato što kad napravite
zgradu na Salajci u Novom Sadu ili u
Medakoviću 3 u Beogradu kvadrat košta od
1500 do 3000 evra, ali ako je napravite na
obalama Save ili Dunava, kvadrat košta tri,
četiri pa i pet puta više —**Borislav Novaković****

Naredni veliki izbori su lokalni izbori 2024. godine i biće najvažniji oni u Novom Sadu, Nišu i Kragujevcu. Moje je mišljenje da opozicija u Novom Sadu može da pobedi. Na nama je da se ponašamo zrelo. Pokupiti čaure, uspostaviti saradnju i redovnu komunikaciju. To, naravno, ne znači nužno jednu kolonu i ne znači da ćemo ići svi zajedno. Ali da znate, Novi Sad ne voli politički egoizam već nagrađuje ujedinjavanje i objedinjavanje — **Borislav Novaković**

NEDIM SEJGINOVIĆ: U Novom Sadu ove godine nije bilo lokalnih izbora. Oni će se održati, ako budu redovni, za dve godine. Vi ste ipak analizirali kako su Novosađani glasali na aprilskim izborima i zaključili ste da je aktuelna vlast SNS-a izgubila legitimitet u Gradu. Šta su vaši argumenti?

BORISLAV NOVAKOVIĆ: Pre odgovora na vaše pitanje, moram samo da dodam nešto što sam propustio u prethodnom izlaganju. Deluje mi da u celoj Srbiji prisustvujemo nečemu što bih nazvao “napadom na vodnu površinu”. Imamo, dakle, Beograd na vodi, Novi Sad na vodi, napad na makiško vodoizvorište, jezero Bujanj u Kragujevcu... Zašto se to događa? Zato što je centralni pojam SNS-ovog shvatanja razvoja tzv. investicioni potencijal. Pod tim potencijalom oni podrazumevaju svako građevinsko zemljište gde je cena maksimalna. Dakle, zašto Beograd na vodi? Pa, zato što kad napravite zgradu na Medakoviću 3 kvadrat je dve hiljade evra, ali ako je napravite na obalama Save i Dunava, kvadrat je šest, osam ili deset hiljada evra. Ako napravite zgradu u Novom Sadu, na Salajci, kvadrat će koštati oko 1500 evra, a ako napravite zgradu na bivšem Brodogradilištu na obali Dunava, cena kvadrata će se kretati od pet do osam hiljada evra. Podsetiću, onaj ko bude imao stan na Brodogradilištu, imaće pogled i na Novi Sad i na Frušku goru.

U čemu je problem? To je i ideološko i političko pitanje. Vi u Novom Sadu imate šetalište od Danubiusa

do Brodogradilišta. Na tom šetalištu možete da trčite i šetate i mogu da mu pristupe svi Novosađani, bez obzira da li imaju pet dinara u džepu ili milione na bankovnom računu. Kada na Brodogradilištu bude sagrađeno to tajkunsko naselje, plašim se da će samo “posebni” moći da budu tamo. Doduše, pustiće i nas “obične” da prošetamo tim delom, ali se bojim da će on toliko da šljašti da ga nećemo doživljavati kao deo svog grada. Ako prođe ideja “Novog Sada na vodi”, proći će ideja lažne elitizacije Novog Sada. Imaćemo džinovsko tajkunsko naselje.

Što se tiče izbora, svi pričaju u tome koliko je ko dobio. Meni je zanimljivo da kažemo i koliko je ko izgubio. Naime, SNS je na nivou države izgubio 291.000 glasova, a u Novom Sadu su pali sa 85.000 na 74.000 glasova u apsolutnom iznosu, a u procentualnom – sa 44% na 36%. Ujedinjena opozicija koja je od kapaciteta imala upaljač, hemijsku i letak – dobila je 21%. Koalicija “Moramo” je dobila 7%. To znači, da je građanska opozicija u ovom trenutku na 28% u Novom Sadu. To nije mali potencijal. Ne vidim način da ti procenti pada, već će samo da rastu u periodu koji dolazi. Zašto to mislim? Nas je ukrajinska kriza samo okrnula, a ako nas i pogodi, možete očekivati inflaciju, pad životnog standarda i okolnosti u kojima vladajuća stranka ne može da knjiži profit. U tim okolnostima vlast ne može da raste, a opozicija može. Naredni veliki izbori su lokalni izbori 2024.

godine i biće najvažniji oni u Novom Sadu, Nišu i Kragujevcu. Moje je mišljenje da opozicija u Novom Sadu može da pobjedi. Na nama je da se ponašamo zrelo. Pokupiti čaure, uspostaviti saradnju i redovnu komunikaciju. To naravno, ne znači nužno jednu kolonu i ne znači da ćemo ići svi zajedno. Ali, da znate – Novi Sad ne voli politički egoizam već nagrađuje

ujedinjavanje i objedinjavanje. Apelujem i da, bez obzira na to šta se bude dešavalo u Beogradu, ne dozvolimo da se ta događanja preslikaju na Novi Sad. Ljudi koji vode opoziciju u Novom Sadu imaju znanje, iskustvo i dostojanstvo. I ta opoziciona scena mora ostati takva kakva je danas, a to znači da mora ostati inkluzivna, a ne ekskluzivna.

Karavani prolaze!

NEDIM SEJDINOVIĆ: Teofile, uzevši u obzir izbore za mesne zajednice na Limanu, rezultate januarskog referenduma, gde su veliki gradovi rekli “ne”, i rezultate aprilskih izbora, da li misliš da je Bora u pravu kada kaže da opozicija ima šanse da pobjedi u Novom Sadu?

TEOFIL PANČIĆ: Ne osećam se previše kompetentnim, niti zainteresovanim da budem politički analitičar, ali hajde da odgovorim. Ja sam novinar i kolumnista, i moja prvenstvena zadatost, koju sam sâm sebi zadao, jeste da pokušam da gledam na stvari na onaj način na koji to drugi ne rade. I to ne u smislu da budem po svaku cenu originalan, nego da možda ponudim i neki drugi ugao. U tom mom gledanju iz drugog ugla, ponekad mi se učini da sam pisao o stvarima koje izgleda nikog drugog osim mene nisu zanimali. Na primer, godinama sam pisao o onom ludilu sa ATP Vojvodinom, o novoj međugradskoj autobuskoj stanici u Novom Sadu, ideji koja je zamalo realizovana za vreme Majjinih radikala. Radi se, dakle, o izmeštanju autobuske stanice i njenom oduzimanju od grada, o davanju stanice privatniku, i tako dalje. O tome sam pisao u “Vremenu”, i u “Dnevniku”. Niko čak nije ni odgovorio na moje pisanje, niti se usprotivio tome što ja pišem, to se nekako sve izbrisalo.

Sve se to, međutim, dogodilo u Beogradu, ali nekako na drastičniji način. Dok su se ljudi bavili

stvarima koje prosečan čovek ne razume, ja sam govorio: *Ljudi, da li ste normalni, izmeštaju vam železničku stanicu, manite se budalaština, ovo će milionima ljudi da zagorča život!* I vladala je potpuna tišina. U nezavisnim medijima, u NVO sektoru, u opoziciji – ako bilo ko to i spomene, bilo je – super što je spomenuo, ali ništa više. Niko nije išao da protestuje, da brani železničku stanicu i kaže: *Ljudi, ne može!* E sada, otvorili su famoznu brzu prugu i svi “čarlijamo” od Novog Sada do Beograda za pola sata. Krenem iz Novog Sada i stvarno za pola sata stignem do Prokopa, stanice u Beogradu koja se ironično zove “Beograd centar”. I onda mi još jedno sat vremena treba da stignem u stvarni centar grada. Da li bi to bilo tako da smo odbranili železničku stanicu? Pa ne – ne bi bilo. Imali bismo železničku stanicu tamo gde je bila i gde je trebalo da ostane. Sutra će nam tako prebaciti i autobusku stanicu. Da li neko razume šta to znači? Kada nezavisni mediji kritikuju vlast u vezi premeštanja autobuske stanice, znate šta oni pišu? Kritikuju vlast jer je još uvek nisu premestili. Pa, čekajte ljudi – jedina dobra stvar u vezi s tim je što je još uvek nisu premestili. Eto, to vam je nivo na kojem se ovde promišljaju stvari u mnogo čemu, pa tako i u urbanim politikama.

Čudite se kada na izborima u deset beogradskih opština opozicija ostvari bolji rezultat od vlasti, a nijedna vlast u ovih trideset godina nije se usudila da takne u teritorijalnu organizaciju Beograda —Teofil Pančić



E sad, ima tu još jedna stvar koju niko ili ne vidi, ili neće da čačka, a ja sam čačkao nekoliko puta. O tome sam pisao i za vreme bivše, “nenarodne” vlasti. Smatrao sam da postoji problem sa teritorijalnom podelom gradova u Republici Srbiji. Najdrastičniji primer je Beograd. Pola Srbije ste proglasili za Beograd. Vama Beograd počinje kod Čente, a završava se duboko u Šumadiji. I onda se čudite kada na izborima u deset beogradskih opština opozicija ostvari bolji rezultat od vlasti, a jedini razlog što ne vrši danas vlast u Gradu je taj što na beogradskim izborima glasa još polovina Srbije, koja je na neki misteriozan način još u vreme socijalizma proglašena za Beograd. Ali, u tom vremenu nisu postojali višestranački izbori i nikome nisu takve stvari bile bitne. Niko u ovih trideset godina, nijedna vlast – svaka iz svojih razloga – nije se

usudila da takne u teritorijalnu organizaciju Beograda. A to je veliki problem, pre svega za Beograd. Nije toliki problem za Novi Sad, ali i tome bi se moglo govoriti. Koliko je teritorija grada proširena, i koliko je realno da ona zahvata sva ta naselja koja danas zahvata? Dakle, da bismo došli do toga da u nekom mestu građanska, demokratska opozicija može da pobedi – moramo prvo da se dogovorimo šta je to gde ona može da pobedi. Zašto i po kojoj logici gradonačelnika Beograda bira čovek koji tri puta godišnje dođe u Mladenovac, a u Beograd još i ređe. Dakle, postoji nešto temeljno pogrešno u toj postavci stvari. Ne znam zašto se o takvim stvarima ne razgovara? To pitanje, kao čovek iz medija, postavljam i medijima – posebno nezavisnim. Tu postoji neka vrsta intelektualne lenjosti. Mi prepisujemo jedni od drugih. Kada se uhvatimo neke teme, onda se tri nedelje svi bavimo njome, kao da ništa drugo na svetu ne postoji. A prolaze pored nas karavani – nešto što je mnogo važnije.

Evo, neko je pomenuo Trg republike. Kao možda još bolji primer, spomenuću Savski trg u Beogradu. Osnovna funkcija tog trga, a to znaju ne samo Beograđani već i svi posetioci glavnog grada, bila je to što je to bio trg u blizini železničke stanice. Kad si njemu oduzeo stanicu, dobio si prazan prostor sa kojim nisi mogao manje-više ništa. Šta si onda uradio? E, pa onda si tu nakarikao ono čudo od Spomenika Stefanu Nemanji. I šta si na kraju napravio? Napravio si neku vrstu hodočašća i posela za jedan specifičan deo populacije. Ni to nije slučajno, i mogli bismo da razgovaramo kako je do toga došlo. Pa, između ostalog je došlo zato što smo mi, u širem smislu reči, taj prostor ostavili nebranjenim. Kao što smo nebranjenim ostavili deo grada na kojem je nikao Beograd na vodi.

Krenem iz Novog Sada i stvarno za pola sata stignem do Prokopa, stanice u Beogradu koja se ironično zove ‘Beograd centar’. I onda mi još jedno sat treba da stignem u stvarni centar grada. Da li bi to bilo tako da smo odbranili železničku stanicu? Pa ne, ne bi bilo —Teofil Pančić



SPOMENIK GDE MU MESTO NIJE: Zatvorena Glavna železnička stanica u Beogradu

Foto: Sava Radovanović /Tanjug

I kada je u pitanju Beograd na vodi i taj eventualni Novi Sad na vodi, hoću da kažem jednu stvar. Za razliku od većine kolega, nisam nikakav zeleni aktivista, već čovek betona i čovek grada. Nemam ništa protiv da se grade naselja, stambeno-poslovni kompleksi sa visokim soliterima, i tako dalje. To je sastavni deo urbanosti. Takav kompleks postoji u Parizu. Ali, gde je u Parizu? On čak administrativno nije u okvirima grada. Za razliku od naših gradova, Pariz je jasno omeđen i zna se tačno gde su njegove granice. Kompleks je u blizini, ali ne bode oči i ne kvari ono što predstavlja

jezgro Pariza. Dakle, da je nešto kao Beograd na vodi sagrađeno na prikladnijem mestu, ja ne bih bio protiv toga. Ali, kada vi tako što zapandrite u centar grada, kada ga stavite na dno jedne padine koja čini vidik grada i taj grad zazidate... Evo, pre neki dan sam šetao Birčaninovom ulicom u Beogradu, koja je deo te savske padine i spušta se ka reci. Kada sam u jednom trenutku pogledao u pravcu Beograda na vodi i video sve one zgrade, bukvalno sam ostao bez vazduha. Imao sam osećaj kao da me je neko zazidao, da me guši. Eto, mi smo dopustili da se to dogodi.

Pre neki dan sam šetao Birčaninovom ulicom u Beogradu, koja je deo savske padine i koja se spušta ka reci. Kada sam u jednom trenutku pogledao u pravcu Beograda na vodi i video sve one zgrade, bukvalno samo ostao bez vazduha. Imao sam osećaj kao da me je neko zazidao, da me guši —Teofil Pančić

Zaboravljamo da nekim ljudima kažemo “bravo” ili “hvala”

DOBRICA VESELINOVIĆ: Hvala Teofilu na svemu. Njegove kritike i uvidi su svima nama, a prvenstveno meni, bili jako važni baš zato da vidimo i taj neki drugi ugao. Sada bih napravio refleksiju na meta-nivou. Često zaboravljamo da nekim ljudima kažemo “bravo” ili “hvala”. Uvek je lakše da ukazujemo na nešto što nije bilo dobro, gde smo izgubili neke bitke, gde su nas sile mraka Srpske napredne stranke, investitorske mafije i kriminalaca – pobedile. Ali, ja mislim da je za sledeći ciklus novog političkog doba, koje je *de fakto* u Srbiju došlo, bitno da u potpunosti razumemo šta smo radili, šta nije bilo dobro, šta jeste i šta možemo iz svega toga da naučimo. Jasno je da ćemo gubiti bitke. Nijedan rat se nije dobio bez izgubljenih bitaka. I na sve ovo treba da stavimo jedan vremenski okvir koji je nama možda malo nejasan. Neće se promena desiti za dve, pet ili šest godina. Često sam govorio, a to su mi još tada zamerali, da se projekat Beograd na vodi ne može zaustaviti protestima. On je od početka imao, a i danas ima, celu

vertikalnu podršku vlasti. Od premijera tadašnjeg, koji je danas predsednik, do tadašnjeg gradonačelnika, koji je danas ministar finansija. Po svim njihovim nastupima oko Beograda na vodi, vidi se da se oni ponašaju kao investitori. Tu su milijarde uložene i angažovana ogromna mašinerija. Mi to nismo mogli da sprečimo. Ali to nije toliko važno. Važnije je šta smo iz toga naučili, kakve smo odnose između nas izgradili. Počeli smo kao “anonimusi”, izgradili organizaciju od nule, a sada će neki od nas biti i poslanici.

I kroz šta sve smo morali da prođemo da bismo do toga došli? Protiv mene se vodi trideset sudskih procesa trenutno. Od toga, poslednja dva su od “Milenijum tima”, koji su me tužili za 200.000 evra. Da stavimo i to po strani. Meni je drago što kad me ljudi sretnu na ulici kažu “bravo”. Treba od toga da krenemo i da od toga gradimo bazu za dalje. Mi smo neki normalni ljudi koji su se okupili oko nekih vrednosti. Mislimo i znamo da naši gradovi i naša društva mogu bolje, solidarnije i održivije.



PONOSNI NEIMARI: S. Mali i A. Vučić obilaze radove u Beogradu na vodi

Foto: Zoran Žestić /Tanjug

Govorio sam još ranije, a to su i tada zamerali, da se projekat ‘Beograd na vodi’ ne može zaustaviti protestima. On je od početka imao,

a i danas ima, celu vertikalnu podršku vlasti. Od premijera tadašnjeg, koji je danas predsednik, do tadašnjeg gradonačelnika, koji je danas ministar finansija. Po svim njihovim nastupima oko 'Beograda na vodi', vidi se da se oni ponašaju kao investitori — **Dobrica Veselinović**



NOVI SAD: Aktivisti u odbrani zaštićenog prirodnog područja Šodroš

Foto: Marko Dragoslavić /FoNet

Šodroš je novosadski Central park

BORISLAV NOVAKOVIĆ: Jednu stvar bih da prokomentarišem, naravno ne osporavajući pravo Teofilu da voli beton i da je nešto urbaniji nego što sam, na primer, ja. Govoriću o čisto novosadskom aspektu, dakle u pitanju je taj Novi Sad na vodi. U Novom Sadu će vam neko reći Ribarac, neki kažu Šodroš, a mnogo više njih kaže Šocika. Ako Novosađani tepaju tom delu grada, to znači da su to emotivni toponimi. Neko je tu naučio da peca, a neko da pliva. Ljudi, to

su oni delovi novosadske obale koje svi volimo. To je naš Central park. Zato je važno da ga sačuvamo.

Ono što je potpuno poražavajuće, a što je promaklo pažnji medija – to je najava Gorana Vesića da će Grad Beograd predložiti da izmenu Zakona o konverziji. Kada kažem Zakon o konverziji, verovatno samo izuzetno pravno učeni ljudi znaju šta sam rekao. Dakle, to će biti najkorumpiraniji posao koji možete da zamislite. Evo šta to znači: u slučaju Novog Sada,



a vi merite koliko ima parcela u Beogradu, to znači da “Galens” kupuje zemljište u koritu reke i Brodogradilište. Kada kupuje Brodogradilište, on je kupio objekte, ali nije vlasnik zemljišta – ima pravo korišćenja, a ne pravo svojine. Ako vi zakonom dozvolite da se pravo korišćenja promeni u pravo svojine – to znači da će svi oni koji su iz spekulativnih

razloga kupovali ne firmu, nego u suštini lokaciju i građevinsko zemljište – dobiti to građevinsko zemljište besplatno. Da li shvatate koje je to ludilo? Dakle, “Galens” jednom prevari ceo grad, tako što u dosluhu sa očito građevinskom mafijom i gradskom vlašću, kupuje zemljište u koritu Dunava na kojem ne može da se gradi, sa dogovorom da će kroz generalni

U Novom Sadu će vam neko reći Ribarac, neki kažu Šodroš, a mnogo više njih kaže Šocika. Ako Novosađani tepaju tom delu grada, to znači da su to emotivni toponimi. Neko je tu naučio da peca, a neko da pliva. Ljudi, to su oni delovi novosadske obale koje svi volimo. To je naš Central park. Zato je važno da ga sačuvamo —Borislav Novaković

Beton mora da nauči da bude u simbiozi sa zelenilom. I mora da ustupi mesto i nekim drugim materijalima. Moramo da mislimo o zelenim projektima. Moramo da razmišljamo o tome da Novi Sad mora da ima svoja pluća, jer rapidno postaje veoma zagađen. Mene i te kako brine gde će moje dete živeti i kakav će vazduh udisati — **Radivoje Jovović**

urbanistički plan i ostale planove to postati građevinsko zemljište. I pod broj dva, sada žele da menjaju Zakon o konverziji. Dakle, oni ako žele da prevedu pravo korišćenja u pravo svojine danas – moraju to da plate po tržišnoj ceni. U slučaju Novog Sada na vodi, to je između trinaest i petnaest miliona evra. Ako se promeni Zakon o konverziji, oni će to

zemljište da dobiju za nula evra. I ne samo oni, već i mnogi koji su privatizovali državne firme, i koji su to uradili ne zbog firmi nego zbog geografije. To je u slučaju Beograda najkoruptivniji posao koji ja mogu da zamislim. Treba obratiti pažnju na taj njihov potez. Posebno što se spekulise da će Goran Vesić biti novi ministar građevine.

Nismo previše željni betona

RADIVOJE JOVOVIĆ: Jasna mi je Teofilova poenta, ali mislim da nismo previše željni betona u gradu koji ima samo četiri parka na 35 stepeni. Nismo ga previše željni u gradu u kojem “Galens” zida zgrade sa 700 stanova, koji neće imati dovoljno parkiniga. Mislim da ga nismo željni u gradu u kojem postoji tržišni centar koji se zove “Promenada”, a koji je izgrađen na mestu na kojem je ubijeno najviše ljudi u zloglasnoj Novosadskoj raciji. Dakle, mi ne poštujemo žrtve. Mi ne poštujemo sećanje Novog Sada kojeg volimo. Ne borimo se dovoljno snažno protiv dominacije profita. Beton mora da nauči da bude u simbiozi sa zelenilom. I mora da ustupi mesto i nekim drugim materijalima. Moramo da mislimo o zelenim projektima. Moramo da razmišljamo o tome da Novi Sad mora da ima svoja pluća, jer rapidno postaje veoma zagađen. Mene itekako brine gde će moje dete živeti i kakav će vazduh udisati.

Druga stvar je veoma bitna, takođe. Decentralizacija, koju je Teofil spomenuo. Dakle, moj Novi Sad treba da ima svoje predstavnike u republičkom parlamentu. Moj Novi Sad treba da bude demografski adekvatno srazmerno predstavljen. Decentralizacija je potrebna na nivou čitave Srbije. I moramo da razmislimo o decentralizaciji ka lokalnim samoupravama, potencijalnom stvaranju regiona. Srbija ne sme da bude “beogradizovana”, ali ne sme da bude ni “novosadizovana”. Znači, moramo da razmatramo ono što Srbija već godinama ne razmatra – a to je decentralizacija. Moramo da razmatramo i novi izborni sistem. Da li je neko razmislio o proporcionalnom izbornom sistemu sa podelom na nekoliko izbornih jedinica? Istočna Srbija, zapadna Srbija, južna Srbija, Sandžak, Vojvodina, Beograd. Imali bismo određen, zajemčen broj poslanika koje bismo birali. Hajde da pričamo i o tome.

Tribina i transkript tribine deo su projekta “Podsticanje javne debate o demokratiji”, koji nedeljnik “Vreme” realizuje uz podršku američke Nacionalne zadužbine za demokratiju (NED). Ovaj tekst, celokupan sadržaj i izneti stavovi isključiva su odgovornost nedeljnika “Vreme” i ni na koji način ne odražavaju stavove i mišljenja NED-a.



Dodatak priredio i uredio: Nedim Sejdinović
Fotografije sa tribine: Marija Janković
Štampa: Rotografika, Subotica

VREME

Copyright © NP Vreme, Beograd

Upotreba materijala iz ovog fajla u bilo koje svrhe osim za
ličnu arhivu dozvoljena je samo uz pisano odobrenje NP Vreme

PDF IZDANJE RAZVILI: Saša Marković i Ivan Hrašovec

OBRADA: Marjana Hrašovec